

انتظار سازمان مالیاتی

از حسابرسی مالیاتی

متن سخنرانی آقای عیسی شهسوار خجسته، رئیس کل سازمان امور مالیاتی کشور در همایش حسابرسی مالیاتی

باقی مانده که در دست تدوین است، از جمله

آیین نامه اجرایی ماده ۲۱۹ که به یک معنا می توان آن را یکی از شاه بیت های قانون مالیات های مستقیم شمرد. ماده ای که در حقیقت نظام مالیاتی ما را از آن حالت جمود و درماندگی نجات بخشید و امکان پویایی و کارآمدی را به دستگاه مالیاتی کشور عطا کرد. این آیین نامه از آنجا که متاثر از اهداف و استراتژی های سازمان امور مالیاتی کشور است و باید به صورتی جامع تدوین بشود کار بیشتری را می طلبد؛ آیین نامه ای که در آینده می تواند تنظیم کننده مناسبات بین دستگاه مالیاتی کشور با مشتریان، مؤدیان و دولت و

تنها و تنها در چارچوب قانون مالیات های مستقیم. چرا که فکر می کنم در عرصه قانون گذاری هم باید قوانین مکمل دیگری را تدوین بکنیم مثل لایحه مالیات بر ارزش افزوده، لایحه تجمیع عوارض یا لایحه پول شویی و لوایح دیگری که می تواند به دستگاه مالیاتی کشور در ایفای وظایف و مسئولیتهایی که برعهده اش است، کمک برساند.

غیر از قانون، بحث **تدوین رویه ها** و دستور عملها و آیین نامه هاست که بخش عمده ای از آنها در چارچوب قانون جدید تدوین و ابلاغ شده، تعداد اندکی از آنها هم

با نام خدا و با سلام به شما همکاران ارجمند.

واقعیت این است و همه شما به خوبی آگاهید که در آستانه تحول عمیقی در نظام مالیاتی کشورمان قرار گرفته ایم. این تحول و دگرگونی که با تغییر در قانون مالیات های مستقیم و شکل گیری سازمان امور مالیاتی کشور آغاز شده است راه پرپیچ و خم و سختی را در پیش رو دارد.

اگر نظام مالیاتی را بر پایه سه **عنصر** قانون، روش های عملیاتی و تشکیلات در نظر بگیریم شاید بتوان گفت که در عرصه **قانون گذاری** بخش عمده ای از کار را ظرف این مدت توانسته ایم به انجام برسانیم؛ آن هم

سازمان امور مالیاتی کشور را یاری رسانید و ما را از نظرات خود محروم نکنید

کارگزارانی که یاری‌رسان به دستگاه مالیاتی کشور هستند، و نیز سازمان حسابرسی و جامعه حسابداران رسمی ایران، باشد.

من همین‌جا از فرصت استفاده می‌کنم و از همه شما بزرگواران که ذخایر ارزشمندی از تجارب در این حرفه را دارا هستید این تقاضا را می‌کنم که سازمان امور مالیاتی کشور را یاری رسانید و ما را از نظرات خود محروم نکنید.

در بخش سازمان و تشکیلات ما تا به آن حد پیش رفته‌ایم که آیین‌نامه اجرایی سازمان مالیاتی را، که در حقیقت اساسنامه سازمان است به تصویب دولت رسانده‌ایم. به‌علاوه تشکیلات سازمان و ستاد مرکزی آن از تصویب سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی گذشته و در مرحله سازماندهی و استقرار تشکیلات در حد ستاد مرکزی هستیم.

بخش مهمی از کار به تدوین روشهای عملیاتی و مهمتر از آن پیاده کردن روشهای عملیاتی مربوط است؛ آن بخشی که سازمان حسابرسی و جامعه حسابداران رسمی در آن می‌توانند نقش بسیار موثری را ایفا کنند. سازمان امور مالیاتی کشور، سازمان حسابرسی و جامعه حسابداران رسمی را به‌عنوان بزرگترین یاری‌رسان در ایفای وظایف و مسئولیتهای سنگینی که برعهده دارد تلقی کرده است.

۷ شما بخوبی آگاهید که با آن که مسئله حسابرسی و ارزش‌دادن به جامعه حسابداران، در آیین‌نامه اجرایی تبصره ۴ ماده قانون استفاده از خدمات تخصصی حسابداران رسمی پیش‌بینی شده بود اما در متن ماده ۲۷۲ قانون مالیاتهای مستقیم به صراحت بیان شده از آن رو که موقعیت حسابداران رسمی از آنچه هست مستحکمتر بشود و گامی عملی در جهت ارزشگذاری این حرفه برداشته شود. موفقیت و توفیق این هدفگیری بستگی به نحوه عملکرد عزیزانسی دارد که عضو جامعه حسابداران رسمی هستند. من تصور می‌کنم که حتی تحقق بخشیدن به این استراتژی که سازمان امور مالیاتی کشور برای خود برگزیده است. یعنی استراتژی مشتری‌محوری، براساس اصل اعتماد و احترام‌گذاری متقابل بین دستگاه مالیاتی و مودیان مالیاتی. به‌میزان چشمگیری می‌تواند در گرو نحوه عملکرد شما عزیزان باشد.

جامعه حسابداران رسمی و سازمان حسابرسی ضمن رعایت منزلت و شئون سازمان مالیاتی در حد وسیعی می‌توانند در ایجاد فضای اعتماد بین دستگاه مالیاتی و مودیان مالیاتی ایفای نقش کنند و در ارتقای فرهنگ مالیاتی بر مودیان مالیاتی اثرگذار باشند.

در قانون مالیاتهای جدید اصل را بر این گذاشتیم که نرخ مالیات براساس درآمدهای واقعی عادلانه بشود و درآمدهای مالیاتی با واقع‌بینی مورد شناسایی قرار بگیرد. از آن طرف هم این انتظار به‌طور طبیعی از مودیان مالیاتی می‌رود که صورتهای مالی را دقیق و شفاف تنظیم بکنند و به دستگاه مالیاتی ارائه کنند و برای اینکه به این باور برسند، این تمهید رسیدگی مستقل اعضای جامعه حسابداران رسمی یا سازمان حسابرسی در قانون مالیاتهای

مستقیم پیش‌بینی شده است؛ که من فکر می‌کنم اگر این حرکت شروع شود و گسترش پیدا کند به‌میزان زیادی می‌تواند هم در تصحیح صورتهای مالی متکی بر اعداد و ارقام واقعی و هم در ارتقای فرهنگ مالیاتی مودیان، مؤثر واقع شود.

چند نکته حائز اهمیت دیگر به‌نظر بنده می‌رسد که می‌خواهم در این فرصت اشاره کوتاهی به آنها داشته باشم.

یک مطلب این است که به هر حال ظرف ۲۳ سال گذشته، حسابرسی مالیاتی در حرفه حسابرسی جایگاهی نداشته است. مهمترین تجربه ما مربوط است به اجرای تبصره ذیل ماده ۱۱۰ به‌وسیله سازمان حسابرسی، که این کار هم آمیخته با آن تفکر و فرهنگ حسابرسی مالیاتی که امروز ما از آن بحث به میان می‌آوریم نبوده است. گرچه کار حسابرسی به هر حال حسابرسی است و حسابرسی مالیاتی و حسابرسی صورتهای مالی در بسیاری از موارد عناصر مشترکی دارند و شاید

سازمان امور مالیاتی کشور، سازمان حسابرسی و جامعه حسابداران رسمی را به‌عنوان بزرگترین یاری‌رسان در ایفای وظایف و مسئولیتهای سنگینی که برعهده دارد تلقی کرده است

بتوان گفت که حسابرسی مالیاتی دقیق منحصراً می‌تواند مبتنی بر انجام حسابرسی صورتهای مالی صحیح پیریزی شود اما در عین حال حسابرسی مالیاتی ماهیتی متفاوت از حسابرسی صورتهای مالی دارد. نگاه حسابرس مالیاتی به حسابها با نگاه حسابرس مستقل به صورتهای مالی در جاهایی با یکدیگر تفاوت پیدا می‌کند.

حسابرس مستقل اظهارنظر خود درباره صورتهای مالی را خطاب به کسانی که می‌خواهند تصمیم بگیرند (یعنی مجمع عمومی شرکت) قرار می‌دهد. اما وقتی در موضع حسابرس مالیاتی قرار می‌گیریم در واقع اینجا نقش امین دولت و یا بهتر است بگوییم امین ملت را ایفا می‌کنیم که می‌خواهد در جهت استیفای حقوق دولت، ضمن رعایت حقوق ملت اقدام بکند و به قضاوت بنشیند. اینجا به‌زعم بنده شاید از یک جهت مسئولیت سنگینتری متوجه عزیزان می‌شود، به‌خاطر اینکه هر سهو و خطایی که صورت بگیرد به هر حال حقی ضایع شده است؛ چه به ضرر مودی باشد چه به ضرر دولت. اگر اصل را بگیریم که مالیات سهم سود دولت است و سهم مشارکت مردم درتامین هزینه‌های جامعه، می‌توان گفت که مالیات از جنس حق‌الناس است. اگر کم گرفته بشود تضییع حق‌الناس شده، اگر بیشتر گرفته بشود تضییع حق مودی یا به‌عبارتی آنجا هم تضییع حق‌الناس شده است. شاید بتوان گفت این موضوع یکی از وجوه تمایز مهم بین حسابرسی مالیاتی و حسابرسی صورتهای مالی است.

در کار حسابرسی مالیاتی آن چیزی که اساس تصمیم‌گیری و قضاوت قرار می‌گیرد به‌غیر از رعایت اصول و استانداردها، حاکمیت قانون و مقررات و رویه‌هایی است که از سوی دستگاه مالیاتی کشور تبیین و ابلاغ می‌شود. تلاش در تدوین قانون جدید مالیاتها این بوده است که نظام مالیاتی را در جهت پیروی از اصول و

استانداردها سوق بدهیم. نمی‌دانم شاید زمانی به اینجا برسیم که در برخی از موارد که حرفه حسابرسی در ارتباط مستقیم و تنگاتنگ با مسائل مالیاتی قرار می‌گیرد استانداردهای خاصی را تعریف بکنیم.

در فاصله ۲۳ سال بعد از انقلاب که کار حرفه حسابرسی مالیاتی به‌دست فراموشی سپرده شده طبیعتاً اثراتش را گذاشته است. امروز بسیاری از استانداردهای حسابداری و حسابرسی به برکت تشکیل همین سازمان حسابرسی و مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی که ۲۳ سال پیش آنها را نداشتیم تدوین شده و هنوز هم جای کار کردن دارد. قطعاً اگر حرفه حسابرسی مالیاتی هم می‌ماند و ادامه پیدا می‌کرد امروز شاهد وضعیت مناسبتری بودیم.

امروز تازه این کار را به‌گونه‌ای گسترده و با تشکیل موسسه‌های حسابرسی عضو جامعه حسابداران رسمی آغاز می‌کنیم. طبیعی است موارد و مشکلات ناشناخته‌ای را پیش رویمان خواهیم داشت و به آنها برخورد خواهیم کرد. به‌همین مناسبت جلسات مشترکی پایه‌ریزی شد که در آن بخشی از مواردی که به‌نظر می‌رسید باید مورد تفاهم قرار بگیرد انجام شد. در عین حال پیش‌بینی شد که کمیته‌ای فنی به‌صورت دائمی- بالاجز هم‌اینک که کار حسابرسی مالیاتی بسیاری از شرکتها در دست سازمان حسابرسی است- مشغول به‌کار شود. موارد ابهامی که حسابرسان در کوران کار حسابرسی مالیاتی با آن برخورد می‌کنند به آن کمیته منعکس بشود تا آن کمیته- که نمایندگان سازمان حسابرسی هم در آن حضور دارند- خیلی سریع بتواند نسبت به رفع آن ابهامات اقدام کند.

در بعضی از موارد هم که خیلی جنبه عمومی داشت خوشبختانه به‌سرعت به تفاهم رسیدیم؛ مثل موضوع

تبعیت از ماده ۵۸ قانون برنامه سوم که به موجب آن کلیه تخفیفات و ترجیحات و معافیتهای شرکت‌های دولتی حذف شده و به‌همین مناسبت بر این باوریم که معافیتها و تسهیلات و ترجیحاتی که در قانون بودجه سال ۱۳۷۹ برای شرکت‌های دولتی پیش‌بینی شده بود، در همان سال هم در واقع نفوذ خودش را از دست داده است چرا که قانون برنامه سوم در تاریخ ۱۷ فروردین ماه سال ۷۹ ابلاغ شد و براساس اصل ناسخ و منسوخ چون این قانون نسبت به قانون بودجه تأخر دارد با اینکه ممکن است به هر حال نیت قانونگذار، در زمانی که قانون بودجه سال ۷۹ را تنظیم کرده شاید این بوده است که تخفیفات و آن ترجیحات متوجه

در کار حسابرسی

مالیاتی آن چیزی

که اساس

تصمیم‌گیری و

قضاوت قرار

می‌گیرد به‌غیر از

رعایت اصول و

استانداردها،

حاکمیت قانون و

مقررات و رویه‌هایی

است که از سوی

دستگاه مالیاتی

کشور تبیین و ابلاغ

می‌شود

شرکتهای دولتی بشود، اما براساس آن اصلی که به آن اشاره کردم به هر حال شرکتهای مزبور مشمول این معافیتها نمی‌شوند.

به هر حال قرار بر این است که نتایج کار این کمیته فنی که به طور مشخص مسئول رفع اشکالات و ابهامات احتمالی است، به صورت دستورعمل ابلاغ بشود.

نکته حائز اهمیت است که وجود دارد این است که عملکرد سازمان حسابرسی در این رابطه در واقع می‌تواند برای کل جامعه حسابداران رسمی الگوی کاری باشد. و به دلیل آن پیوند و ارتباط خاص سازمانی سازمان حسابرسی با وزارت امور اقتصادی و دارایی به عنوان یکی از سازمانهای وابسته و به طور کلی نقش حساس و ویژه‌ای که در تدوین استانداردها و ضوابط حسابداری به عنوان مرجع رسمی کشور دارد و از اعتبار قانونی برخوردار است لذا مسئولیت و حساسیت کار را برای همکاران سازمان حسابرسی که این مسئولیت را عهده‌دار می‌شوند بیشتر می‌کند. زیرا این مسئولیت فقط به حوزه کار آن برادر عزیزی که به عنوان مدیر، گزارش را امضا می‌کند بر نمی‌گردد بلکه با آن امضایی که می‌کند و آن سندی که از خودش برجای می‌گذارد می‌تواند در آینده الگویی بسازد برای کل جامعه حسابداران رسمی و به خاطر همین هم هست که من همین جا از همه شما بزرگواران تقاضا دارم که مواردی را که به ذهنتان می‌رسد قبل از تهیه و ارائه گزارش نهایی ابتدا منعکس کنید تا در کمیته مطرح بشود.

نکته دیگری که اینجا بد نیست به آن اشاره شود فرم تدوین شده برای گزارش حسابرسی مالیاتی است. در گذشته به آن می‌گفتم فرم ۳۸ مالیاتی؛ چرا شماره‌اش ۳۸ بود نمی‌دانم، حالا فرم ماده ۲۷۲ قانون مالیاتها نام گرفته است. ما در فرصت اندکی که داشتیم با همکاری عزیزان

وقتی در موضع حسابرس مالیاتی قرار می‌گیریم در واقع اینجا نقش امین دولت و یا بهتر است بگوییم امین ملت را ایفا می‌کنیم

در جامعه حسابداران رسمی و بهره‌گیری از راهنماییهای سازمان حسابرسی نهایتاً این دستورعمل را تدوین کردیم. آن زمان اعتقاد این بود که این کار در یک فرصت کوتاه انجام شود. در عین حال فکر می‌کردیم که برای تدوین چنین دستورعملی لازم است که مطالعه دقیقتری بشود. لذا با این نیت که این دستورعمل حداقل برای نیاز سال ۱۳۸۱ یعنی عملکرد سال ۱۳۸۰ پاسخگو باشد آنرا تدوین و ابلاغ کردیم ولی با این نگاه که این دستورعمل را تمرینی قرار بدهیم برای کار خودمان که انشاءالله با تجربه‌ای که ظرف امسال به دست می‌آوریم، این دستورعمل را اصلاح بکنیم. لذا تقاضای دیگر از شما بزرگواران این است که اگر به مواردی بر می‌خورید که به نظر می‌رسد بهتر است در این دستورعمل اصلاح بشود به گونه‌ای گردآوری شود، و در یک کمیته تخصصی برای بازنگری این دستورعمل مطرح شود. فکر می‌کنم کار مثبتی خواهد بود که می‌تواند ثمره‌اش هم به سازمان حسابرسی و هم به جامعه حسابداران رسمی برگردد. در این فرم تلاش شده نیازهای دستگاه مالیاتی

کشور برای تشخیص و شناسایی درآمدهای مشمول مالیات حتی الامکان با حفظ استانداردهای حسابرسی در نظر گرفته شود.

دستگاه مالیاتی کشور این انتظار را از حسابرسان مالیاتی دارد که موارد را به نحو شفاف بیان کنند و آنچه که خواسته شده، به طور دقیق انجام بشود تا دستگاه مالیاتی بتواند با طیب خاطر براساس آن اقدام بکند. هر چند که در ماده ۶ آیین‌نامه اجرایی تبصره ۴، پیش‌بینی شده که اگر احیاناً ابهامی وجود داشته باشد مأموران تشخیص می‌توانند از حسابدار رسمی استعلام کنند یا از خود مودیان بخواهند که اسناد و مدارکشان را تکمیل بکنند تا آن ابهام رفع بشود، اما من تصور می‌کنم که اگر حرکت به سمتی باشد که خود این گزارشها کافی به مقصود باشند و با شفافیت کامل تمامی آن درخواستها و انتظاراتی که دستگاه مالیاتی دارد و در فرم و دستورعمل پیش‌بینی شده، را نشان دهند، به قاعده نیازی به مراجعه به آن تبصره نخواهد بود.

از این فرصتی که به بنده داده شد سپاسگزارم و امیدوارم که این همایش به غنای کار حسابرسی مالیاتی کمک بکند. به هر حال وزارت امور اقتصادی و دارایی همان طور که ملاحظه می‌فرمایید از بدو شروع فعالیت مدیریت جدیدش سعی کرده است به این حرفه بهای لازم را بدهد تا جایی که موقعیت و جایگاهش را در متن قانون هم مستحکم کرده است. امیدوار هستیم که در برابر این اعتباری که نظام، حکومت به این جامعه داده ما هم بتوانیم به عنوان اعضای این جامعه حرفه‌ای، پاسخ مناسب را به مردم، جامعه و نظاممان ارائه بکنیم و این بیش از هر چیز به مراقبت و دقت نظر خود ما، هم در سازمان حسابرسی و هم در جامعه حسابداران رسمی مربوط می‌شود.

موفق و پیروز باشید.